

היכלי תורה

ערש"ק פרשת בא השבט תשס"ט ♦ דף היומי בבלי: בבא קמא לג ירושלמי: גיטין נא

שיעורי
תורה

בעשור לחודש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית..

אמרו חז"ל, שפסח שיצאו בו ישראל ממצרים, אותו היום חמישי בשבת היה (שבת פז:). בזה נתן הטור (סי' תל) טעם למה נקרא שבת שלפני הפסח שבת הגדול, שנמצא שעשירי בחדש היה בשבת, ולקחו להם כל אחד שה לפסחו וקשר אותו בכרעי מטתו, ושאלו המצרים למה זה לכם, והשיבו לשחטו לשם פסח במצות ה' עלינו, והיו שיניהם קהות על ששוחטין את אלהיהן, ולא היו רשאים לומר להם דבר. על שם אותו נס קורין אותו שבת הגדול.

והקשה בספר חק יעקב, אם היה פסח ביום חמישי, הרי יפול חג השבועות שהוא ביום נ"א לפסח ביום שישי (לפי הסימן ב"ש היום שיפול בו יום ב' של פסח, בו יחול לעולם חג השבועות), והלא באותה הסוגיא אמרו שם למעלה, כי לדברי הכל ניתנה תורה לישראל בשבת, ואיך נפרסם את שניהם פסח ביום חמישי, ושבועות בשבת.

ותירץ בעל ה'הפלאה', שבני ישראל בצאתם ממצרים היה להם דין בני נח, ובבני נח הלילה הולך אחר היום, כמו שכתוב 'יום ולילה לא ישבותו'. כשנצטוו ישראל להתחיל לספור מ"ט יום, ושתהא תחלת הספירה מלילו השני של פסח, החלו הם לספור בלילה שלגבי דידם היה השני, והיינו, שמה שאצלנו הוא מוצאי יו"ט של פסח, נחשב אצלם ללילו של החג. היום השני, שהחל מהבוקר, נסתיים בבקר שלמחרתו, ואותו הלילה שאחרי היום השני, הוא שהחלו בו בספירה. לגבי דידן, לאחר שניתנה תורה ונתחדשה הלכה שהיום הולך אחר הלילה, הרי זה כבר הלילה השלישי, ולא השני.

אלא שהלכה זו נתחדשה רק במתן תורה, נמצא שעד יום מתן תורה היו סופרים כדרך שהיה נקוט בידם שהלילה הולך אחר היום. כשהגיע יום החמשים, אם היתה ניתנת התורה באותו יום, היתה צריכה להתחדש ההלכה שהיום הולך אחר הלילה, ולא היה ליום זה לילו עמו, שהרי בלילה היה הדין שנמשך אחר היום שלפניו, ומנו אותו בארבעים ותשעה. לכן באותו יום ששי לא ניתנה תורה, כי אם למחרתו ביום ש"ק, ולילו של אותו יום ש"ק היה ליל החמשים לפי המנין שהיה נקוט בידם מקדמת דנא, ובבקר ניתנה תורה ונתחדשה הלכה שהיום הולך אחר הלילה.

ע"פ חתם סופר

נושאי הדף בעלון

- טלית בליל שבת.....בבא קמא לג
- קבלת שבת בשדה או בבית
- כנסת.....בבא קמא לד
- קבלת שבת במנין.....בבא קמא לה
- סוכה שנבנתה ע"י קוף.....בבא קמא לה
- לקרוא לאדם בעל
- החוטם.....בבא קמא לו
- אמר לבעל חובו 'תן המעות
- לצדקה'.....בבא קמא לו
- תינוק שלא רצה לאכול
- בשבת.....בבא קמא לו
- הזקת גוי.....בבא קמא לו
- בת מצוה.....בבא קמא לח
- 'לא תחמוד' מגוי.....בבא קמא לח
- לימוד גויים ז' מצוות בני
- נוח.....בבא קמא לט
- משלוח מנות לקטן.....בבא קמא לט
- כפתור ופרח.....עמוד 5

טלית בליל שבת

ברמב"ם (שבת פ"ל ה"ב) כתב, איזהו כבוד, זה שאמרו חכמים שמצוה על אדם לרחוץ פניו ידיו ורגליו בחמין בערב שבת מפני כבוד השבת, ומתעטף בציצית, ויושב בכובד ראש, מיחל להקבלת פני השבת כמו שהוא יוצא לקראת המלך, וחכמים הראשונים היו מקבצין תלמידיהן בערב שבת, ומתעטפים ואומרים בואו ונצא לקראת שבת המלך.

במ"מ (שם) הביא מקור להלכה זו ממה שאמרו במסכת שבת (ק"ט). ר' חנינא מתעטף וקאי וכו'.

והנה באשל אברהם (או"ח סי' יח) הביא מתשובת בית דוד, שקרא תגר על הנוהגים להתעטף בטלית בערבי שבתות וימים טובים בתפלת ערבית, וכתב שלא נמצא כן בפוסקים, והמתירים להם לא הלכו אור, ואפילו בלא ברכה הוא איסור גמור, ובספרי הקבלה המתעטף בטלית בלילה גורם כמה ענינים ומעורר דינים קשים.

בספר לקט הבציר (סי' ד סמ"ב) הביא דבריו, והוסיף וכתב ואני הכותב בהיותי בליוורנו ראיתי להרב המופלא חיד"א, שהיה מתפלל מנחה של ערב שבת בטלית ומיד אחר מנחה יסיר אותו. ובברכי יוסף (או"ח סי' יח סק"א) האריך לבאר שע"פ קבלה אין להניח טלית בלילה.

אמנם בספר משפט וצדקה ביעקב (ח"ב סי' קח) הביא סמך לנוהגים להלביש ציצית בליל שבת, מדברי הרמב"ם הנ"ל שכתב שהיו מתעטפים ואומרים בואו ונצא לקראת שבת המלך, וכן בסוגיין אמרו ר' ינאי מתעטף וקאי. ובספר דברי תורה (ח"א אות נט) הביא סימוכים לנוהגים להתעטף בליל שבת בטלית, מפסיקתא דר"כ (פרשה כג עשרת הדברות סי' ו), על הפסוק 'זכור את יום השבת לקדשו', רבי אומר קדשו בעטיפה, א"ר חנינא צריך להתעטף, ולשון עטיפה לא נמצא כי אם על טלית של מצוה. [אמנם בשל"ה הק' (שבת צז).] ביאר שעטיפה זו פירושה לבישת בגדי יקר לקבל הכלה בבגדי פאר.]

ואכן יש מקומות בהם נהגו להתעטף בציצית בלילה, ובביאור המנהג האריך בשו"ת שם משמעון (סי' א).

ובספר שולחן הטהור (סי' צא ס"ג, ס"ח) כתב, לכתחילה אל יתפלל שום תפילה אלא מעוטף בטליתו, וכן נהג מורי דודי מהר"צ מזידיטשוב זצ"ל, ובערבית מסירו מעל ראשו, וכשמתפלל מנחה בטלית יסיר אותו לתפילת ערבית, אבל בשבת ויו"ט אין צריך להסיר. ובמאסף לכל המחנות (סי' י"ח ס"ק יז) כתב, שכן היה מנהג בעל מנחת אלעזר ללבוש טלית בתפילת ערבית של שבת. וכן מנהג בני תימן, עיין בשו"ת עולת יצחק (ח"א סי' נב) שהאריך בזה.

וע"ע בשו"ת רדב"ז (ח"ג סי' תריח, אלף מד) שנשאל, אם מותר לצאת בטלית מצוייצת לרשות הרבים בליל שבת, והשיב, יש אוסרין משום שלילה לאו זמן ציצית הוא, ונמצאו הציצית משאוי. ויש מתירין כיון שזהו דרך מלבושו אפילו בחול, שהרי בעלת ארבע כנפות אסורה בלא ציצית, ולכן אין זה מלבוש אלא ע"י ציצית, וזהו דרכו בחול. ואני דעתי להקל וכ"ש בזמננו זה שלא נמצא רה"ר גמורה מן התורה, כי מזה הטעם התירו לנשים לצאת בתכשיטין לפי שאין לנו לא רה"ר גמורה. וכמו"כ גם בטלית הדין כן, ועוד טעם כתב, שאע"ג שאין זמן ציצית בלילה, מ"מ אם לובש ציצית בלילה אינו עובר ולכן מלבוש הוא.

קבלת שבת בשדה או בבית כנסת

בשער הכוונות (ח"ב עמוד לו) כתב 'כי אם הוא כסברת קצת קלי עולם החושבים כי די בקבלת שבת תוך חצרו של אדם לא היה אומר בואו ונצא, כנראה כי היו תוך העיר וכאן מתחברים לצאת השדה לקראת השבת אורה הנכבד, וגם שא"כ למה יפטרו את הרץ בע"ש תוך רשות הרבים מן הנזקים, כיון שאין ריצתו לתכלית יציאתו מחוץ לעיר, ובפרט כי עלה דההיא קאמר ההיא עובדה דר' ינאי דר' חנינא'.

וכך הביא ב'סדר היום', חכמים ראשונים היו אומרים זה לזה או לתלמידים, בואו ונצא לקראת כלה וכו', ובאמרם בואו ונצא משמע שהיו יוצאים למקום אחר.

אולם בסידור הרמ"ק (תפלה למשה דף קצג.) ובסידור השל"ה (סדור שער השמים) כתבו, ענין קבלתו של שבת, בגמ' דר' חנינא מתעטף וקאי אפניא דמעלי שבתא וכו', והנה יש רבים שדימו מכאן שצריך לצאת החוצה השדה לקבל השבת, ותמיהא לי מילתא טובא שהרי השבת אינו בא בדרך השדה, אלא מדרך עליון מלמעלה למטה, ועוד אמר מתעטף וקאי, ולא קאמר ונפיק אלא שהיה אומר בואו ונצא, ולא אמר שהיה יוצא בפועל וכו' לכך נראה לי שלא היה יוצא כי לאיזה צד יצא והרי היא מלמעלה בא עלינו להשרות שכינתו עלינו וכו' וכלל הדברים הנראה אלי שהיוצא החוץ לקבל שבת אינו מן החסידים אלא מן המתמיהין וכו' ויותר טוב לקבלו בבית הכנסת.

ובסידור היעב"ץ כתב, חסידים הראשונים היו אומרים זה לזה בואו ונצא לקראת שבת מלכתא, וכן היה נוהג האר"י ז"ל לצאת החוצה ממש, והכל לפי מה שיכוון אדם דעתו לשמים, אולם ברוב עם הדרת מלך אנו מקבלים שבת המלכה בבית הכנסת בציבור.

ריקוד בלכה דודי: ישנם קהילות שנהגו לרקוד בלכה דודי. יסוד מנהג זה בדברי רבינו חננאל בסוגיין שכתב, ר' חנינא הווה מרקד ואזיל ואמר בואו ונצא לקראת כלה'. וע"ע בספר מבשר טוב (שנת תרס, עמוד כז) שכתב על הרה"ק ר' הירש מרימנוב שבהגיעו להפיוט לכה דודי היה מזמר בקול נעים ביחד עם עוזריו המשוררים וב'התעוררי התעוררי' התחיל לשורר בנגון אחר בשמחת הנפש וב'בואי בשלום' הלך במחול ורקוד לקראת כלה שבת מלכתא כמו רבע שעה. וכן הובא שהיה מנהג הדברי חיים לרקוד בבואי בשלום (עיין דרכי חיים אות נה).

ובספר שכתב היעב"ץ על תולדות אביו ה'חכם צבי' כתב, (תולדות רבינו צבי הירש אשכנזי עמוד כג) מעשה באחד שהיה באמשטרדאם, והיה האיש ההוא שונא לאמ"ה [אבא מארי הגאון], ולפי שהיה מנהגו של אמ"ה ז"ל לקבל שבת ברקוד בשמחה של מצוה היה האיש עומד כנגדו ומהתל בו בלעג גדול ורקד כנגדו וספק כפיו ומטפח, ולא זו משם עד שנשתגע, והיה תמיד רוקד וסופק כפיו כים נגרש השקט לא יוכל, ולא מצא מנוחה ומרגוע תמיד כל היום מרקד מנענעו וסיפוק כפיו ומשתגע, עד שמת מיתה משונה שנפל מעגלה ותשבר מפרקתו, תהא מיתתו כפרתו.

יום ראשון ז שבט

צבא קמח לה

קבלת שבת במנין

בשׁו"ת הלכות קטנות (ח"א סי' נב) כתב עפ"י התיקונים, על מה שמתאספים ואומרים ובתוך אמוני עם סגולה בואי כלה שבת מלכתא, שצריך לומר זאת וכן את כל קבלת שבת בעשרה, וטוב הדבר לעשות כן אם אפשר.

סמך לדבר הביא שהרי אומרים בואי כלה, והרי ברכת חתנים בעשרה, ואמרו חז"ל (בראשית רבה פ"א) כנסת ישראל יהיה בן זוגך, אם כך גם קבלת שבת צריך להיות בעשרה.

כמה פעמים אומרים 'בואי כלה': בשער הכוונות (דף סד טור ג) כתב, קיצור סדר קבלת שבת הוא וכו', ותחזיר פניך כנגד רוח מערב ששם החמה שוקעת, ואז תסגור עיניך ותכוין באימה וביראה כעומד לפני המלך, ותאמר מזמור הבו לה' בני אלים כולו בנעימה, ואחר כך תאמר ג' פעמים בואי כלה בואי כלה בואי כלה שבת מלכתא וכו'.

ובתיקונים (תיקון יח) מובא לומר בואי כלה ב' פעמים. ובסדר היום כתב לאמרו ז' פעמים שעולין כמנין שכינה ומתפלל שלא תזוז שכינתו מעלינו ומעל עמו ואף על פי שאין אנו כדאין הוא שוכן בתוכנו.

ובפתח עינים לחיד"א כתב בשם **האריז"ל** שיש לומר 'בואי כלה' ג' פעמים, שנים בקול רם ואחד בלחש.

סוכה שנבנתה ע"י קוף

במסכת סוכה (ה:): סוכת גנב"ך סוכת בהמה סוכה מכל מקום כשרה ובלבד שתהא מסוככת כהלכתה, **בלבוש** (סי' תרלה) כתב שסוכת בהמה פירושו הוא שעשאו ישראל לצורך בהמה להציל תחתיה. אולם הגליוני הש"ס פירש שהיינו סוכה שהבהמה עשתה.

בשׁו"ת להורות נתן (ח"ח סי' לט) הקשה על דבריו שהלא בגמ' מבואר שסוכה צריך לעשות לשם צל, ובהמה שאין לה דעת לא שייך שתעשה לשם צל. והביא לבאר עפ"י המבואר בסוגיין שיש בהמה שעושה לצורך מסויים, וכמבואר על השור בבית רב פפא ששתה שיכר כדי להרגיע כאב שיניו, וכך גם שייך לומר בבהמה שמכסה לשם צל.

לרישום ועדכון שיעורי תורה ניתן לשלוח

פקס ל: 03-543-5757

יום שני ה שבט

צבא קמח לו

לקרוא לאדם בעל החוטם

בסוגיין. אמר ליה שמואל לרב יהודה שיננא. **בשׁו"ת תורה לשמה** (סי' תכא) נשאל אם מותר לקרוא למי שחוטמו גדול 'בעל החוטם', או שמא הרי זה חשיב גנות והוא בכלל לשון הרע ואסור.

והשיב, מצינו בכמה דוכתי למר שמואל דקרי לר"י שיננא, ויש בזה ב' פירושים הא' שיננא חריף ומחודד, והב' פירושו שיניו גדולים, וב' הפירושים המה כתובים בספר הערוך. וא"כ לפי פירוש הב' נלמד לנדון השאלה שאין חשש לקרוא למי שחוטמו גדול 'בעל החוטם'.

מיהו נראה שדבר זה נידון לפי העת והזמן ולפי דעתן של בני אדם אם דרכן להקפיד על זה אם לאו שאם אין דבר זה שגור ומוטבע ומצוי בין בני אדם לקרוא בעל החוטם לאדם שיש לו חוטם גדול הרי זה חשיב גנות ואסור, ומה ששמואל קרה לר"י שיננא, יש לומר שכך היה דרכם של בני אדם בזמן ההוא לקרא שיננא למי ששיניו גדולים ולא היה דרכם להקפיד בזה כי לא היה נחשב להם דבר זה לגנות.

אמר לבעל חובו 'תן המעות לצדקה'

בשׁו"ת משנה הלכות (ח"י"ב סי' קס) נשאל בדבר מי שיש לו חוב אצל חבירו ואמר לו תנהו לצדקה, ושוב חזר בו ואמר לו תנהו לי אי יכול לחזור בו וחייב לשלם לו או שהלוה חייב ליתנו לצדקה כיון שכבר אמר לו ליתנהו לצדקה ואמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט דמי.

בתשובתו כתב לתלות נידון זה במה שאמרו בסוגיין ההוא גברא דתקע לזה לחבריה וחייביה ב"ד לשלם פלגא דזוזא, ואמר המוכה שיתן המכה את המעות לעניים, ולאחר מכן חזר בו ורצה לעצמו את המעות, אמר לו רב יוסף כבר זכו בו עניים ואע"ג שאין לפנינו עניים אנן יד עניים אנן.

בתוס' הקשו אף אם ר"י אינו יד עניים, מכל מקום קי"ל בפ"ך זו צדקה וכשהתחייב לתת לצדקה אינו יכול לחזור בו, ותירצו **התוס'** שכמו דאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם, כך כס אין אדם נותן צדקה בדבר שלא בא לעולם, וכשאמר שיתן את החוב לעניים, הרי החוב כלא בא לעולם, ולא הוי נדר שלא אמר אלא תנהו ולא נדר. ובשם ר"ח כתבו לתרץ שזה לא היה רוצה לחזור אלא היה רוצה ללוותו לפי שעה ולשנותו וכיון שכבר באה ליד גבאי צדקה א"א לשנותו.

לפי זה כתב המשנה הלכות שלתירוץ הראשון של **התוס'** לעולם יכול לחזור בו כיון שלא אמר בלשון נדר, ולתירוץ הר"ח הרי זה בכלל נדר ואינו יכול לחזור. ומכל מקום למעשה כתב שכבר נפסק בשו"ע (יו"ד סי' רנ"ח ס"ח) האומר חוב שיש לי ביד פלוני יהיה לצדקה אם אמר כן בפני ב"ח ובפני הגבאי או בפני טובי העיר זכה בו הגבאי מדין מעמד שלשתן ואינו יכול לחזור בו ואסור לשנותו. ועיין **בש"ך** (שם ס"ק יח) אם יכול לשאול על נדרו אח"כ.

תינוק שלא רצה לאכול בשבת

בספר **האור שמח** (עמוד פה) מסופר שפעם אחת הגיעה אשה בוכייה אל ביתו של הרוגוצ'ובר בעל ה'צפנת פענח' ושאלת בפיה מה עליה לעשות באשר בנה התינוק מסרב לניוק בשבת.

אמר לה הצפנת פענח, דבר זה הוא ירושלמי מפורש, האשה שלא הצליחה לרדת לסוף דעתו יצאה לרחובה של עיר תוך שהיא ממררת בבכי. באותה עת עבר ברחוב הרב מקריניק הגאון ר' חזקיהו יוסף מישקובסקי זצ"ל שהיה בדרכו לבית האור שמח, וכשהאשה ראתה אותו פנתה אליו וסיפרה לו את אשר אירע לה עם הצפנת פענח.

אמר לה הרב מקריניק, אני בדרכי לביתו של ה'אור שמח', ובודאי יהיה לו ביאור לתשובת הצפנת פענח. כשבאו לביתו של האור שמח וסיפרו לו את אשר אירע, שאל אותה ה'אור שמח', האם את לובשת שייטעל [פאה] אחרת בשבת, או בגדים אחרים נאים לכבוד שבת. השיבה האשה, כן. אמר לה האור שמח, זו הבעיה, התינוק אינו מכיר אותך בשבת מאחר ובגדיך שונים, וביאר שזו היתה כונת הצפנת פענח באומרו ש'זהו ירושלמי' כוונתו היתה לדברי התלמוד ירושלמי המובאים בתוה"ק (ד"ה ר"ה) שכתבו 'לפי שראה אותם במלבושים נאים אחרים וחושבים בעינינו נכרים ואינו מכירם'.

הזקת גוי

במשנה שור של ישראל שנגח לשור של כנעני פטור. **ובמנחת חינוך** (מצוה נא) כתב, ואינו מבואר אם דוקא נזקי שור פטור בגוי אבל נזקי שן ורגל ואדם המזיק חייב דלא כתיב רעהו, או אפשר דינו לגמרי כהקדש אין שום דין נזקין להקדש

ובחזון איש (ב"ק ס"י י"ס"ק יד) כתב שאדם המזיק גוי חייב בתשלומים שלא נתמעט אלא שור של ישראל שנגח לשל עכו"ם אבל אדם המזיק לעכו"ם חייב בתשלומים.

והנה **בשו"ע** (עו"מ ס"י שעה ס"א) נפסק שאסור להזיק ממון חבירו. **בלבוש** (שם) כתב, מדחייבה התורה בכמה מקומות את האדם המזיק ממון חבירו לשלם, כמו שחייבה בגזול וגונב ממון חבירו לשלם כדכתיב (ויקרא כד כא) 'מכה בהמה ישלמנה', וכן בשאר נזקין שמזיק חבירו, שמע מינה כשם שאסור לגנוב ולגזול ממון חבירו כך אסור להזיק ממון שלו, אלא דבגונב וגזול החמירה לעבור עליו גם בלאו להלקותו, אבל במזיק אינו אלא איסור דאורייתא ולא מלקות, ואין לומר דאפילו איסור נמי ליכא אלא שאם הזיק חייב לשלם ומותר להזיק על מנת לשלם, ועל זה כתבה התורה כל דיני נזיקין שישלם, הא מילתא דפשיטא היא, ועוד דהא אסרה תורה בבל תשחית אפילו בממון עצמו קל וחומר בשל חבירו.

והנה **בקומץ המנחה** (למנחת חינוך מצוה יא) כתב שלא מצינו איסור להזיק לגוי, שמה שאסור להזיק לישראל הוא מחמת מצות השבת אבידה ואף אם רוצה לשלם אסור משום ואהבת לרעך כמוך מה דסני עלך וכו' מש"כ בגוי.

בת מצוה

בסוגיין, א"ר חנינא גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה.

בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"א ס"י קד) כתב, שמה שעושים בת מצוה הוא ודאי רק דברי רשות והבל, ואין שום מקום להתיר לעשות זה בבית הכנסת, וכ"ש בזה שהמקור בא מהרפורמים והקונסרווטיבים. ורק אם רוצה האב לעשות איזה שמחה בביתו רשאי, אבל אין זה שום ענין וסמך להחשיב זה דבר מצוה וסעודת מצוה, כי הוא רק כשמחה של יום הולדת בעלמא.

וכתב, שאם היה בכוחי הייתי מבטל במדינתנו הגם סדר הבר מצוה של הבנים, שכידוע לא הביא זה שום איש לקרבו לתורה ולמצות, ואף לא את הבחור הבר מצוה אף לא לשעה אחת, ואדרבה בהרבה מקומות מביא זה לחלול שבת ועוד איסורים. אמנם עכ"פ מה שכבר הונהג פה וגם בא זה ממקור מצוה קשה לבטל, אבל לחדש זה בבנות שהוא בלא מקור מצוה כלל, אף בבית ודאי היה יותר טוב למנוע אף שאין בזה איסור, אבל לעשות בביהכ"נ אף בלילה בשעה שאין מתפללים אסור.

עוד כתב (או"ח ח"ב ס"י צז) שאף שגם הבת הא מתחייבת עתה במצות, מ"מ אין ניכר חילוק בבת למעשה במה שנעשית גדולה יותר מקטנותה, ואין זה דומה לבן שניכר יותר, שמעתה מצרפים אותו לכל דבר שצריך מנין עשרה ומנין שלשה. ועל ידיעה סתם כשלא ניכר למעשה, אין עושים סעודה ושמחה, אף שבעצם יש בזה אותה השמחה ממש.

לא תחמוד מגוי

במקנה (סי' כח ס"א ד"ה הג"ה) כתב, שאין איסור לא תחמוד כשחומד מגוי, שהרי נאמר (שמות כג ג) 'לא תחמוד בית רעך', ועכו"ם אינו בכלל רעך כמבואר בסוגיין. וכך מבואר גם **בשו"ע הרב** (או"ח ס"י תמו קו"א אות יא).

ועיין **בשו"ע הרב** (גניבה וגזילה סכ"ג) שכתב, שאין בעכו"ם איסור לא תעשוק שהרי נאמר (ויקרא יט ג) 'לא תעשוק את רעך', ועכו"ם אינו בכלל רעך. כמו"כ הרבה אחרונים הלכו בדרך זה, שאין לא תחמוד בעכו"ם מטעם זה, **מנחת חינוך** (סוף מצוה לח) **שואל ומשיב** (מהדו"ק ח"א סוסי' קכו) ועוד.

אולם **הפמ"ג** (משב"ז ס"י תרד סק"א) כתב להסתפק אם יש איסור כשחומד ביתו של עכו"ם.

ובשו"ת בצל החכמה (ח"ג ס"י מח) כתב שאף שכתב רעך מסתפק הפמ"ג, שאולי לא ממעטים מרעך רק הקדש אבל לא עכו"ם, כמו שהקשו בסוגיין ממ"נ אם רעהו דוקא, **ובשטימ"ק** (ד"ה מה נפשך) מקשה והרי פשוט שרעהו דוקא, ממה שמיעט הקדש, ותי' י"ל שרק לענין הקדש אינו בכלל רעהו, אבל עכו"ם כיון שהדיוט הוא נקרא שפיר רעהו, וזהו ספיקו של הפמ"ג. וכתב שלהלכה בודאי כאחרונים שהיה פשוט להם שאין לא תחמוד, ולא כהפמ"ג שנשאר בספק.

צבא קמח לט

לימוד גויים ז' מצוות בני נוח

במסכת חגיגה (יג.) מבואר שאין מוסרין ד"ת לעכו"ם. והנה בסוגיין מסופר שלמדו שני סרדיוטות של מלכות רומי תורה אצל חכמי ישראל, ובתוס' (ד"ה קראו) שאלו איך עשו זאת, הא אמרינן בחגיגה המלמד תורה לעובד כוכבים עובר בעשה דמגיד דבריו ליעקב, ומתרצים, דיש לומר דבע"כ עשו ע"פ דברי המושל ולא נתחייבו למסור עצמם, אי נמי עשו עצמם גרים כדאי' בספרי בפרשה אף חובב עמים ע"ש.

ביום של שלמה (ב"ק פ"ד ס"י ט) כתב, משמע מכאן דלא שרי ללמוד תורה לגוי אף משום שלום מלכות, וק"ו משום שכר הנאה, אם לא בגזירה והכרח. והוסיף הים של שלמה וכתב, ואוי להם לאותם שנמצאו במדינת ספרד ולועזי וארץ ישמעאל הלומדים תורת ה' עם האומות בעבור הנאתן ותשלומי שכרן הם המלמדים בנים לע"ז, כי אח"כ הם מהפכים למינות כאשר שמענו וראינו בעו"ה, וה' מסר התורה בקבלה למשה לומר ליהושע ויהושע לזקנים וכו', ולא הניח לכתוב תורה שבעל פה כדי שלא יהפכו למינות כדאיתא בפרקי דר' אליעזר, א"כ אותן האנשים החטאים בנפשותם ובגופם להפר עצת ה' אשר לומדים עם האומות לפע"ד גדול עונם מנשוא, ולא יראו בנחמות ציון.

ביפה ללב (ח"ה ס"י רמו סק"ט) כתב להסתפק אם מותר ללמד את הנכרים דיני ז' מצוות שלהן, וכמ"ש בסוגיין, ראה ויתר גוים, ראה ז' מצוות שקיבלו עליהם ב"נ ולא קיימום, עמד והתירן להם. וא"כ י"ל דאיכא איסורא ללמדן, הואיל והקב"ה לא ניה"ל בקיומן, והבא ללמדן נראה כעובר אמימרא דרחמנא. גם יש מקום להכריע לאיסור שמא ימשך ללמדן שאר דיני התורה. אך כיון שיש בז' מצוות משום תיקון ויישוב העולם, י"ל דשרי ללמדן. ועיין בשד"ח **פאת השדה** (מערכת א כלל קב) שדן בזה.

והנה **בתשוי חת"ס** (ח"ו ס"י קפה), הביא בשם שו"ת פני יהושע (יו"ד ס"י ג) שכתב, שאיסור לפני עור לגבי ב"נ, אינו בזה"ל אלא מדרבנן. הואיל ואחר מתן תורה עמד והתירן להם. וא"כ מדאורייתא אין שום איסור. וכ"ע"ז החת"ס, שהוא תמוה, דהא מסקינן בע"ז דהא דהתירן להם היינו שלא יקבלו שכר כמצווה ועושה, אבל מיענשו עלייהו. נמצא דהמכשילין עובר על לפני עור מה"ת. ואדרבה מצוה להורותם בעבודת ה'.

משלוח מנות לקטן

בערוך השולחן (או"ח ס"י תרצה ס"ה) כתב להסתפק אם השולח מנות לקטן יצא. וכתב נלע"ד שיצא, שהרי לרעהו כתיב, וגם קטן בכלל ומוכיח זאת מסוגיין, שהרי בפסוק כתיב 'כי יגוף שור איש את שור רעהו' והנוגח שור של קטן חייב, הרי שקטן בכלל רעהו. ועיין בבירור הלכה (שם) מה שהעיר בראייתו מסוגיין.

אך **בבן איש חי** (שנה ראשונה הלכות פורים אות טז) ו**בכה"ח** (ס"י תרצד ס"ק יב) כתבו, שמשלוח מנות אינו יוצא יד"ח אם שולח לקטן, משום שכתוב 'איש' לרעהו וקטן אינו בכלל איש.

שור של ישראל שנגח לשור של כנעני פטור

אלו נתן לנו את התווה ולא הכניסנו לא"י דיינו (הגש"פ), ולא אמר עוד להיפך כסגנון כל המאמרים אלו הכניסנו לארץ ישראל ולא נתן לנו את התורה דיינו, יען כי באופן בזה באמת לא דיינו, מפני כי בלא תורה אין יתרון לארץ ישראל על כל הארצות, וכמו באומת ישראל שזולת התורה אין להם יתרון על שאר האומות, ואשר על כן עודם במצרים טרם שקבלו התורה היה המצרי נקרא רעהו של ישראל, וכמ"ש כ בפ' (בא י"א ב) 'וישאלו איש מאת רעהו' ומוסב על המצרי, ובפרשה (משפטים כא לה) כתיב 'וכי יגוף שור איש את שור רעהו' ודרשו (ב"ק לז): רעהו ולא עכו"ם, וזה הוא מפני שבמצרים היו עוד קודם קבלת התורה, והענינים שבפרשה משפטים לאחר מתן תורה אשר אז נבדלו מכל העמים כמבואר בפרשה הקודמת פ' יתרו.

(הגדה של פסח ברוך שאמר)

דאמר רב יוסף עמד וימודד ארץ ראה וכו' מה ראה ראה שבע מצות שקיבלו עליהם בני נח ולא קיימום עמד והתירן להם

סוד הענין שאין לאומות חוקים ומשפטים כמו שיש לישראל, לפי שהאומות הם סוד הקליפה וישראל הוא הפרי. והפרי הוא שצריך לשמור בכל מיני שמירה שלא יבאש ולא יתליע, וזאת השמירה על ידי המצוות, כי רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות. אבל האומות שהם סוד הקליפה, מאחר שהיא נזרקה ואינה נאכלת, לפיכך אינה צריכה שמירה. והוא סוד ראה ויתר גוים, כלומר ראה שהם סוד הקליפה ואינם סוד הפרי, לפיכך התיר להם את הכל, ואין להם התורה הקדושה השומרת את הפרי.

(ספר הליקוטים לרבי משה דוד וואלי)

אמר רב יוסף עמד וימודד ארץ ראה וכו' מה ראה ראה שבע מצות שקיבלו עליהם בני נח ולא קיימום עמד והתירן להן

הענין בזה, כי כל פעל ה' למענהו גם רשע ליום רעה (משלי טז ז) דאפילו דשערי טומאה הם רע, מכל מקום במקום אשר נטעם ה' המה ראויים, כי 'כל פעל ה' למענהו', אך שלא יתערב בקדושה כי התערבות קשה. והיינו ראה הקב"ה שאין טוב לחשך ואור שיתערבו בערבוביה, 'ויבדל אלקים בין האור ובין החשך', וזה רמז, ראה שאין אומות העולם מקיימין ז' מצוות, אין טוב שיהיו תערובות קדושה של ז' מצוות מעורב בטומאה שלהם, על כן התיר להם והוציא ניצוצות קדושה לגמרי, וישארו כולם טמאים 'וגם רשע ליום רעה'.

(דרשות חתם סופר, ח"ב דרוש לז' אב)

רבי יוחנן אמר מהכא הופיע מהר פארן מפארן הופיע ממונם לישראל הופיע ממונם לישראל היינו שה' יתברך נטל כל כוחות הקדושה שהיו באומות העולם והכניסם בבני ישראל.

(אמרי אמת לרבי אברהם מרדכי אלטר)

מהדורת הש"ס המבוארת היחידה עם כל המעלות והחסויות ללומד:

- ☞ תבנית הגמרא מתוך תלמוד בבלי' עוז והדר מהדורת פריעדמאן עם כל המעלות והחסויות על הדף, כולל 'הגזות וצינונים' המכיל את כל ההערות החשובות ללומדים.
- ☞ משנת הראשונים - לקט ביאורי הראשונים על דרך הפשט מודפס על הדף.
- ☞ פירוש המהרש"א על הש"ס מהדורת 'עוז והדר' עם ההגזות והערות'.
- ☞ הביאור מבוסס על פי פירוש רש"י והראשונים וכל ספרי המפרשים, ונערך באופן יסודי כדי עורכי ש"ס 'מתיבתא'.
- ☞ הביאור הייחודי על הדף, הינו פרי יגיעה ומטמחות מיוחדת של 'תמצות' מתוך הביאור הערחב מטהדורת 'מתיבתא' הטלל את כל הפירושים שיש על הדף.
- ☞ הביאור ערוך בלשון הקודש ובשפה ברורה, ללא עיבוד ומורת זר חול בקודש ח"ו.
- ☞ המהדורה היחידה שנערכת על טהרת הקודש, בידי צוות ענק של יראי שמים, רמ"ם תלמידי חכמים ומורי הוראה, בהסמכת ובהכונת גדולי ישראל שליט"א.
- ☞ הביאור מולל - בדרך כלל - עמוד אחד בלבד מול כל עמוד גמרא, ייחודיות הביאור באה לידי ביטוי במקומות הטעונים הסבר רב, בו הביאור מתרחב גם מעבר לדף אחד ללא דילוג בשום הסבר נחוץ.
- ☞ עיוני הפשט - מדור מיוחד בסוף המסכת עם הקושיות והתירושים המרכזיים וההערות החשובות בכל סוגיא. כך יוכל כל לומד להשיג את הבנת הנקודות העיקריות של הסוגיא.
- ☞ סיכום כולל של מהלכי הגמרא ומסקנותיה.
- ☞ הקדמה מקיפה לכל מסכת.
- ☞ מושגי המסכת הקדמה למסכת בה מבוארים כל המושגים המובאים במסכת זו.
- ☞ מבוא קצר בתחילת כל סוגיא המסייע להבין את נבכי הסוגיא.
- ☞ הביאור נוסח לאחד עריכתו ע"י צוות תלמידי חכמים מומחים ללשון, כדי להעניק ללומד פשטות ובהירות שתלווה אותו לאורך כל מהלך הסוגיא בקו אחד וברור.
- ☞ עימוד מאיר עינים שאין דומה לו, חד וברור באותיות משיבות נפש.
- ☞ מודפס על נייר קרם משובח וצורת חו"ל (ללא חילול שבת ח"ו).
- ☞ כריכה איכותית טפוארת מסקאי עבה במיוחד, הנשמרת לאורך שנים רבות.

תלמוד בבלי המבואר

שפה ברורה

לראשונה בעולם התורה

כל מסכת מבוארת בכרך אחד בתוספת מדורי עיון והלכה המהדורה היחידה שזכתה לברכתם ולהסמכתם של כל גדולי ישראל שליט"א

כרך גדול
99 ₪

כרך פנימי
79 ₪

חדש!

שפה ברורה מסכת בנא קמא

עד כה הופיעו מסכת סוכה - ביצה, גיטין, קידושין

למבקש ולמילק מהלך ומלך!

להשיג גם בכרכים
וגם בחוברות

מוקד הזמנות:

1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

להגדיל תורה ולהאדירה